

NÕUKOGU SOOVITUS,**11. juuli 2017,****milles käsitletakse Portugali 2017. aasta riiklikku reformikava ja esitatakse nõukogu arvamus Portugali 2017. aasta stabiilsusprogrammi kohta**

(2017/C 261/21)

EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artikli 121 lõiget 2 ja artikli 148 lõiget 4,

võttes arvesse nõukogu 7. juuli 1997. aasta määrust (EÜ) nr 1466/97 eelarveseisundi järelevalve ning majanduspoliitika järelevalve ja kooskõlastamise tõhustamise kohta, ⁽¹⁾ eriti selle artikli 5 lõiget 2,võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. novembri 2011. aasta määrust (EL) nr 1176/2011 makromajandusliku tasakaalustamatuse ennetamise ja korrigeerimise kohta, ⁽²⁾ eriti selle artikli 6 lõiget 1,

võttes arvesse Euroopa Komisjoni soovitusi,

võttes arvesse Euroopa Parlamendi resolutsioone,

võttes arvesse Euroopa Ülemkogu järeldusi,

võttes arvesse tööhõivekomitee arvamust,

võttes arvesse majandus- ja rahanduskomitee arvamust,

võttes arvesse sotsiaalkaitsekomitee arvamust,

võttes arvesse majanduspoliitika komitee arvamust

ning arvestades järgmist:

- (1) Komisjon võttis 16. novembril 2016 vastu iga-aastase majanduskasvu analüüsi, mis tähistab majanduspoliitika koordineerimise Euroopa poolaasta (2017) algust. Euroopa Ülemkogu kiitis 9.–10. märtsil 2017 heaks iga-aastases majanduskasvu analüüsis esitatud prioriteedid. 16. novembril 2016 võttis komisjon määruse (EL) nr 1176/2011 alusel vastu häiremehhanismi aruande, milles nimetati Portugali ühena nendest liikmesriikidest, mille olukorda tuleb põhjalikult analüüsida. Samal kuupäeval võttis komisjon vastu ka soovitusel euroala majanduspoliitikat käsitleva nõukogu soovitusel, mille Euroopa Ülemkogu kiitis heaks 9.–10. märtsil 2017. 21. märtsil 2017 võttis nõukogu vastu soovitusel euroala majanduspoliitika kohta („euroala soovitus“) ⁽³⁾.
- (2) Kuna Portugali rahaühik on euro ning majandus- ja rahaliidu riikide majandused on üksteisega tihedalt seotud, peaks Portugal tagama allpool esitatud soovitusel 1–4 kajastuva euroala soovitusel täieliku ja õigeaegse täitmise.
- (3) 22. veebruaril 2017 avaldati 2017. aasta riigiaruanne Portugali kohta. Selles hinnati Portugali edusamme nõukogu poolt 12. juulil 2016 vastu võetud riigipõhiste soovitusel täitmisel, varasematel aastatel vastu võetud riigipõhiste soovitusel järelemeetmete võtmisel ja strateegia „Euroopa 2020“ riiklike eesmärkide suunas liikumisel. See sisaldas ka vastavalt määruse (EL) nr 1176/2011 artiklile 5 tehtud põhjalikku analüüsi, mille tulemused avaldati samuti 22. veebruaril 2017. Komisjoni analüüsi põhjal võis järeldada, et Portugalil esineb ülemäärane makromajanduslik

⁽¹⁾ EÜT L 209, 2.8.1997, lk 1.⁽²⁾ ELT L 306, 23.11.2011, lk 25.⁽³⁾ ELT C 92, 24.3.2017, lk 1.

tasakaalustamatus. Eelkõige põhjustavad haavatavust netoväliskohustuste suur osakaal ning era- ja valitsemissektori suur võlg ja viivislaenude suur osakaal suure, kuid siiski väheneva töötuse ja tootlikkuse aeglase kasvu taustal. Potentsiaalne majanduskasv jääb kriisieelsele ajale alla, kuna seda mõjutavad toote- ja tööturu püsivad kitsaskohad ja paindumatus koos maksebilansi tasakaalustamatusega. Jooksevkonto näitab teatavaid paranemise märke, kuigi netoväliskohustuste märkimisväärses kohandamiseks on tarvis veel pingutada. Pärast märkimisväärsed kohandusi eelnevatel aastatel hakkas tööjõu ühikukulu tootlikkuse kasina kasvu ja palgatõusu tulemusel kerkima. Olukorras, kus võlakooormust on vaja vähendada, on eravõlg vähenenud ja valitsemissektori võlg on stabiliseerunud. Viivislaenude osakaal on endiselt suur, kasumlikkus vähenenud ning kapitalipuhvrid suhteliselt kasinad. Kõik see kujutab endast ohtu pankade bilansile. Tööturu tingimused on paranenud, kuid noorte ja pikaajaline töötus ning ajutiste töötajate osakaal on endiselt suur.

- (4) 28. aprillil 2017 esitas Portugal oma 2017. aasta riikliku reformikava ja 2017. aasta stabiilsusprogrammi. Selleks et võtta arvesse kõnealuste dokumentide omavahelisi seoseid, hinnati neid ühel ja samal ajal. Portugali 2017. aasta riiklik reformikava sisaldab kohustusi nii lühikeseks kui ka keskpikaks perioodiks. Eelkõige sisaldab see meetmeid riigi rahanduse juhtimise ja ettevõtluskeskkonna parandamiseks ning ettevõtlussektori võlga tegelemiseks. Samuti võetakse selles kohustus uuendada riigihaldust laiapõhjaliste reformidega, suurendada sotsiaalkaitset, ajakohastada tööjõu oskuste taset ning parandada riigiettevõtete juhtimist. Selles käsitletakse ka 2017. aasta riigiaruandes ja euroala soovitusel tõstatatud lahendamist vajavaid küsimusi, sealhulgas vajadust taaskäivitada investeeringud ja tagada riigi rahanduse jätkusuutlikkus. Kui need meetmed ettenähtud aja jooksul täielikult ellu viidaks, aitaksid need käsitleda Portugali makromajanduslikku tasakaalustamatust ja vastata riigipõhiste soovitudele. Portugali poliitiliste kohustuste hinnangute põhjal kinnitab komisjon oma varasemat hinnangut, et praeguses etapis ei ole vaja makromajandusliku tasakaalustamatuse menetlust tõhustada. Tegevuspõhimõtete reformimise tegevuskava täitmist hakatakse spetsiifilise järelevalve teel täpsemalt jälgima.
- (5) Asjaomaseid riigipõhiseid soovitusi võeti arvesse Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondide 2014.–2020. aasta programmide koostamisel. Nagu on nähtud ette Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1303/2013⁽¹⁾ artikliga 23, võib komisjon juhul, kui on vaja toetada asjaomaste nõukogu soovitude rakendamist, nõuda, et liikmesriik vaataks läbi oma partnerluslepingu ja asjaomased programmid ning teeks nende muutmise ettepanekud. Suunistes, milles käsitletakse seda, kuidas rakendada meetmeid Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondide tõhususe sidumiseks usaldusväärses majandusjuhtimisega, esitas komisjon täiendavad üksikasjad selle kohta, kuidas ta kõnealust sätet kavatseb kasutada.
- (6) Pärast ülemäärase eelarvepuudujäägi menetluse lõpetamist kohaldatakse Portugali suhtes praegu stabiilsuse ja kasvu pakti ennetuslikku osa ning võlareeglina seotud üleminekukorda. 2017. aasta stabiilsusprogrammiga kavatseb Portugal viia 2017. aastaks valitsemissektori eelarvepuudujäägi 1,5 %-le SKPst ja 2018. aastaks 1,0 %-le SKPst ning 2020. aastaks jõuda ülejäägini 0,4 % SKPst. Need plaanid ei hõlma võimalikke puudujäägi suurendavaid pankade toetusmeetmeid. Keskpika perioodi eelarve-eesmärk, milleks on struktuurne ülejääk 0,25 % SKPst, on kavas saavutada 2021. aastaks. 2017. aasta stabiilsusprogrammi kohaselt peaks valitsemissektori võla suhe SKPsse langema 127,9 %-le 2017. ja 124,2 %-le 2018. aastal ning jõudma 117,6 %-le 2020. aastal. 2017. aasta puhul on eelarveprognooside aluseks olev makromajanduslik stsenaarium usutav, kuid järgnevatel aastatel optimistlik. Meetmeid, mida on vaja kavandatud eelarvepuudujäägi eesmärkide saavutamiseks alates 2017. aastast, ei ole piisavalt täpselt kirjeldatud.
- (7) 12. juulil 2016 esitas nõukogu Portugalile soovitus saavutada 2017. aastal eelarve kohandamine vähemalt 0,6 % ulatuses SKPst keskpika perioodi eelarve-eesmärgi suhtes. Komisjoni 2017. aasta kevadprognoosi kohaselt on 2017. aastal oht sellest soovitatud kohandusest olulisel määral kõrvale kalduda.

⁽¹⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 17. detsembri 2013. aasta määrus (EL) nr 1303/2013, millega kehtestatakse ühissätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfondi, Ühtekuuluvusfondi, Euroopa Maaelu Arengu Euroopa Põllumajandusfondi ning Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi kohta, nähakse ette üldsätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfondi, Ühtekuuluvusfondi ja Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi kohta ning tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EÜ) nr 1083/2006 (ELT L 347, 20.12.2013, lk 320).

- (8) Võttes arvesse eelarveolukorda ja eelkõige riigi võlataset, eeldatakse, et 2018. aastal liigub Portugal veelgi lähemale keskpika perioodi eelarve-eesmärgile, milleks on struktuurne ülejääk 0,25 % SKPst. Stabiilsuse ja kasvu pakti raames ühiselt kokku lepitud eelarvekohanduste maatriksi kohaselt tähendab selline kohandus, et valitsemissektori esmaste netokulude nominaalne kasvumäär⁽¹⁾ ei tohi ületada 0,1 % 2018. aastal. See vastaks struktuursele kohandusele vähemalt 0,6 % SKPst. Kui poliitikat ei muudeta, on 2018. aastal oht kalduda sellest nõudest märkimisväärselt kõrvale. Peale selle ei suuda Portugal esmapilgul järgida 2017. ja 2018. aastal võlareegliga seotud üleminekukorda. Üldiselt on nõukogu seisukohal, et Portugal peab olema eelkõige 2017. aastal valmis võtma stabiilsuse ja kasvu pakti nõuete täitmiseks täiendavaid meetmeid. Kuid vastavalt määrusele (EÜ) nr 1466/97 tuleks eelarvekavade ja -tulemuste hindamisel arvesse võtta liikmesriigi eelarvetasakaalu tsükliliste tingimuste valguses. Nagu on märgitud koos käesolevate riigipõhiste soovitustega avaldatud komisjoni teatistes 2017. aasta Euroopa poolaasta kohta, tuleb 2018. aasta eelarvekava hindamisel ja sellele järgneval 2018. aasta eelarvetulemuste hindamisel eesmärgina nõuetekohaselt arvesse võtta sellise eelarvepoliitika seisundi saavutamist, mis aitab kaasa nii majanduse praeguse elavnemise tugevdamisele kui ka Portugali riigi rahanduse jätkusuutlikkuse tagamisele. Sellega seoses märgib nõukogu komisjoni kavatsust viia läbi üldine hindamine kooskõlas määrusega (EÜ) nr 1466/97, eelkõige pidades silmas Portugali tsüklilist olukorda.
- (9) Eelarve kindel konsolideerimine sõltub uue eelarveraamistiku seaduse õigeaegsest ja täpsest täitmisest ning valitsemissektori kulutuste läbivaatamisest ja ratsionaliseerimisest ja maksude kogumise täiustamisest. Portugal on hakanud kulutusi läbi vaatama, kasutades peamiselt tervishoiu- ja haridusministeeriume ning riigiettevõtete ja (tsentraliseeritud) avalike hangete ja kinnisvara haldamist hõlmavaid tõhustamismeetmeid. Kulutuste läbivaatamine ei ole siiski veel laiapõhjaline, sest läbivaatamisega on hõlmatud vaid keskvalitsus ning selles keskendutakse teenuste ühtlustamisega kaasnevast tõhususest tulenevale kokkuvõttele. Tervishoiusektoris on valitsus võtnud meetmeid haiguste ennetamise ja rahvatervise tegevuspõhimõtete edendamiseks. Tervishoiusektori tõhustamiseks ja kestlikuks muutmiseks on võetud meetmeid, näiteks tsentraliseeritud avalike hangete või geneeriliste ravimite laiema kasutamisega. Kuigi haiglate reform jätkub, on haiglate eelarvete planeerimine ja täitmine endiselt oluline lahendamist vajav küsimus. Hilinenud maksed (võlgnevused) kuhjuvad, osutades raamatupidamise kontrollimehhanismide ja juhtimistavade nõrkusele. Täpne ja tasakaalustatud eelarvestamine, kulude parem kontroll ja kohustuste kontrollimise seaduse õigeaegne ja tulemuslik rakendamine võivad aidata vähendada võlgnevusi ja suurendada selle sektori tõhusust ja kvaliteeti. Kõrged ja kasvavad vananemisega seotud kulud kujutavad jätkuvalt ohtu rahanduse jätkusuutlikkusele. Keskpikas perspektiivis peaksid suuremad eelarveriskid olema seotud valdavalt pensionide rahastamise kuludega. Portugali pikaajalised eelarveriskid on hinnangute kohaselt väikesed. Selle taga on suuresti pensionireformid ja eeldused, et poliitikat ei muudeta ning et pensionisüsteemi suurt sõltuvust eelarvevahendite ümberpaigutamisest vähendatakse veelgi. Riigiettevõtete restruktureerimisele nende eelarvete jätkusuutlikuks muutmisel ei ole veel täit tähelepanu omistatud. Rahandusministeeriumi järelevalveosakonna kontrollitavate riigiettevõtete võla kogusumma oli 2016. aasta teises kvartalis 32 miljardit eurot. Riigiettevõtete eelarvete jätkusuutlikkuse tagamise eesmärgi sisaldav raamistik võiks aidata vähendada riigiettevõtete sõltuvust eelarvevahendite ümberpaigutamisest ja aitaks tegelda suure põhivõlga.
- (10) Portugali tööturg taastus 2016. aastal jätkuvalt. Tööturu näitajad paranesid stabiilselt ja töötuse määr langes märgatavalt. Märkimisväärne osa uutest töökohtadest luuakse tähtajatute lepingutega. Ajutiste lepingute osakaal on püsivalt kõrge. Tööturu suur killustatus kahjustab töötajate karjäärivõimalusi ja sissetulekut, eriti noorte hulgas. 2017. aasta jaanuaris muutis Portugal oma tööhoive tugiprogrammi, et toetada tähtajatute lepingutega värbamist. Selle oodatav mõju killustatuse vähendamisele on piiratud, sest programmiga hõlmatakse ootuste kohaselt vähe inimesi. Kuigi tööturu hiljutised reformid on suurendanud töökohtade loomise stiimuleid, võivad mõned õigusraamistiku aspektid heidutada ettevõtjaid värbama töötajaid tähtajatute lepingutega. Eelkõige seisavad tööandjad silmitsi teadmata vallandamiskuludega, kui alaliste töötajate koondamist peetakse ebaõiglaseks. See tuleneb võimalusest ennistada tööle ebaõiglase koondatud töötaja ja kohtumenetluse ebatõhususest.

⁽¹⁾ Valitsemissektori netokulud saadakse, kui valitsemissektori kogukuludest arvatakse maha intressikulud, liidu programmidele tehtavad kulutused, mis korvatakse täielikult liidu fondide tuludest, ja kaalutusõigusevälised muudatused töötuskindlustushüvitise kuludes. Valitsemissektori rahastatud kapitali kogumahutused põhivarasse on jaotatud 4 aasta peale. Kaalutusõigusel põhinevad tulumeetmed või õigusaktide kohane tulude suurendamine arvatakse sisse. Ühekordsed tulu- ja kulumeetmed arvatakse välja.

- (11) 2014. aastast vähenenud töötuse kõrval väheneb ka pikaajaliste töötute absoluutarv. Siiski on rohkem kui pool töötutest olnud töötud aasta või kauem ja nende osakaal tööturu taastumisega vähenenud ei ole. Pikaajaliste ja noorte töötute suur arv suurendab ohtu, et töötud kaotavad sideme tööturuga, järk-järgult oma oskused ja tööalase konkurentsivõime ning vähendavad seega ka potentsiaalset majanduskasvu. Endiselt märkimisväärne noorte töötus väheneb tänu viimastel aastatel võetud meetmetele, sealhulgas noortegarantii raames võetud teavitusmeetmetele⁽¹⁾. See selgitab osaliselt, miks mittetöötavate ja mitteõppivate noorte (NEET-noorte) osakaal on liidu keskmisest väiksem. Portugal tegeleb ka aktiivsete tööturumeetmete ühtlustamisega ja noorte töötusega. Selle hulka kuuluvad tööhõivealaste stiimulite (sotsiaalmaksete vähendamine) kehtestamine aprillis 2017, et võtta noori ja pikaajalisi töötuid tööle tähtajatute lepingutega. Pikaajaliste töötute tulemuslikuks aktiveerimiseks on väga oluline, et avalikud tööturuasutused teeksid tõhusat koostööd sotsiaalteenistusega, et selle rühma vajadused paremini välja selgitada ja nendega tegeleda. Oluline samm selles suunas oleks luua lubatud tööhõive ühtsed kontaktpunktid.
- (12) Valitsus suurendas väljakuulutatud kava kohaselt miinimumpalka 2017. aastal juba kolmandat aastat järjest. Viimane, oodatud inflatsiooni ja keskmist tootlikkuse kasvu ületav suurendamine peaks muutma miinimumpalga siduvamaks, sest sellega oli 2016. aastal kaetud juba viiendik töötajate koguarvust. Miinimumpalga tõus aitab vähendada suurt palgavaesust ja võib mõjuda positiivselt kogunõudlusele. Sellega võivad siiski kaasneda tööhõiveriskid, eriti madala kvalifikatsiooniga töötajatele. Praeguses elavnemisfaasis need riskid materialiseerunud küll ei ole, kuid neile tuleb siiski tähelepanu pöörata. Valitsus jälgib miinimumpalga muutumise mõju kvartaliaruannetes, mis avaldatakse ja arutatakse läbi koos sotsiaalpartneritega.
- (13) Portugal on saavutanud märkimisväärset edu haridustulemustes, nagu nähtub OECD rahvusvahelise õpilaste hindamise programmi (PISA) viimastest tulemustest. Portugal on siiski OECD riikide hulgas ühe suurima klassi kordama jäänute määraga. See on selgelt suurendanud haridussüsteemist varakult lahkumise riski ja suurendab märkimisväärselt kulutusi haridusele. Tööjõu üldine oskuste tase on üks madalamaid Euroopas ja see kahjustab riigi innovatsioonisuutlikkust ja konkurentsivõimet. Lisaks takistab digitaaloskuste puudumine endiselt tööjõu oskuste ajakohastamist. Umbes 22 %-l Portugali tööjõust puuduvad digitaaloskused peamiselt seetõttu, et nad ei kasuta korrapäraselt interneti. See näitaja on liidu keskmisest kaks korda kõrgem. Valitsus on võtnud meetmeid täiskasvanuõppe ja digitaaloskuste edendamiseks, eelkõige „Qualifica“ programmi ja digitaaloskuste riikliku algatuse (INCoDe2030 algatus) kaudu. Tõhususe tagamiseks peavad need pakkuma kvaliteetseid võimalusi töötajate oskuste täiendamiseks ja ümberõppeks vastavalt tööturu vajadustele. Valitsus on võtnud ka rea meetmeid kõrgharidus- ja ettevõtlussektori vahelise koostöö toetamiseks, täpsemalt teadusuuringute tulemuste ja teadustegevuse valdkonnas. Sellise koostöö soodustamiseks tuleb siiski ülikoolide struktuuri muuta.
- (14) Ehkki olukord on paranemas, on ettevõtete viivislaenude suur osakaal koos vähese kasumlikkuse, riigi võlakohustustega seotud riskidele avatuse ja nõrkade kapitalipuhvritega endiselt pangandussektori jaoks problemaatiline. Varade kvaliteedi vähenemine isearanis ettevõtlussektoris kahjustab pangandussektori kasumlikkust. Koos nõrkade kapitalipuhvritega takistab see omakorda krediidi ja investeringute tootlikumat jaotust. Ehkki viivislaenude tase on vähenemas, on nende osakaal suur (19,5 % võrreldes 19,6 %-ga 2015. aasta lõpus) ning teatavates majandussektorites tõuseb see endiselt, eriti ehitus- ja kinnisvarasektoris tegutsevate ettevõtete puhul. Viivislaenude suure osakaalu vähendamiseks on võetud mõningaid meetmeid. Selleks et märkimisväärselt vähendada viivislaenude osakaalu, sealhulgas edendada järelturu teket, et pangad saaksid müüa raskustes olevate portfelli osasid, on endiselt tarvis laiapõhjalist strateegiat.
- (15) Krediiditingimused on järk-järgult paranenud nii nõudluse kui ka pakkumise poole peal, kuid VKEd juurdepääsu rahastamisele on endiselt vaja parandada. Nende Portugali VKEd protsent, kes ei saanud taotletud laenu täies osas, tõusis 34 %-lt 42 %-le, samas kui liidu langev keskmine jõudis 2016. aastal 30 %-le. Suure kasvupotentsiaaliga

⁽¹⁾ Nõukogu 22. aprilli 2013. aasta soovitus noortegarantii loomise kohta (ELT C 120, 26.4.2013, lk 1).

innovaatilistel ja konkurentsivõimelistel ettevõtetel oleks kasu paremast kapitalile juurdepääsust. See vähendaks nende sõltuvust võla teenindamisest ja parandaks nende juurdepääsu rahastamisele, aidates ettevõtetel kasvada ja rahvusvaheliseks saada. Laenudest ja omakapitalist rahastatud investeeringute kapitalikulude erinevus oli 2016. aastal liidus oma suuruselt viiendal kohal ning ületas tublisti liidu keskmist. Kuigi maksusüsteemi muutused on vähendanud stiimuleid võla teenindamiseks, on liiga vara näha nende mõju võla olulisele soosimisele äriühingu maksustamises. Juulis 2016 algatas valitsus peamiselt erainvesteeringute suurendamiseks programmi Capitalizar. Programmiga luuakse VKEdele uued krediidiiliinid, moodustatakse erirahastatud erainvesteeringutes osalemiseks ja muudetakse maksusüsteemi investeeringute soodustamiseks. Samal ajal on valitsus loonud veel ühe programmi (Programa Semente), et pakkuda rahastamist idufirmadele ja käivitamisetaapis väikeettevõtjatele (seemnekapital). Selle programmiga aidatakse neil hankida omakapitali, pakkudes kuni kolmeks aastaks maksusoodustusi väikeinvestoritele, kes sellistes ettevõtetes uusi aktsiaid/osakuid soetavad. Mõlemad programmid peaksid kiire ja täieliku rakendamise korral parandama äriühingute rahastamist Portugalis.

- (16) Komisjon pakkus jaanuaris 2017 osana teenuseturgude takistustega tegelemiseks ettenähtud meetmete paketi kõikidele liikmesriikidele suuniseid riiklikeks reformideks, millega reguleerida suure kasvu ja töökohtade loomise potentsiaaliga kutsealasid. Reformisootused käsitlesid suurt hulka nõudeid ja nende aluseks on võrdlev analüüs, mis lähtub viimase kolme aasta jooksul koostöös liikmesriikidega teostatud vastastikuse hindamise käigus tehtud tööst ja asjaomastest põhimõtetest. Portugal on selles tegevuses aktiivselt osalenud. Portugal on oma riiklikus tegevuskavas selgitanud, et 2011. aastast on reguleeritud kutsealasid põhjalikult reformitud, nende regulatsiooni läbi vaadatud ja lähiaastatel ei ole kavas suuremaid muudatusi. Komisjoni pakutavad suunised täiendavad 2017. aasta Euroopa poolaasta hindamisi ja käsitlevad täpsemalt nende kutsealade suhtes kohaldatavaid nõudmisi. Mitmeski sektoris esineb teenuste pakkumisel märkimisväärsed regulatiivsed ja haldustõkkeid. Ehitust ja muid kõige suuremate piirangutega äriteenuseid (sealhulgas reguleeritud kutsealad) käsitlevad mõningad reformid lepidi kokku finantsabiprogrammiga. Paraku on need peatatud või on toimunud tagasimineku. Teatavaid kutsealasid reguleerivates seonduvates õigusaktides on neid kutsealasid konkurentsile avavad põhimõtted nõrgemad kui raamseaduse omad. Seetõttu tekib küsimus, milline võib olla nende otsene või kaudne piirav mõju konkurentsile kutsealaste teenuste turul.
- (17) Portugali avalikku haldust iseloomustavad endiselt vähene tõhusus ja läbipaistvuse puudulikkus. Konkurents avalikes hangetes on piiratud. Edusammudest hoolimata esineb läbipaistvuses ning avalike hangete andmete ja menetluste usaldusväärsuses puudujääke. Läbipaistvus on jätkuvalt keeruline ülesanne kontsessioonilepingute ning avaliku ja erasektori partnerluste puhul, sest avaliku sektori hankijatel puuduvad teadmised keeruliste lepingute haldamiseks. Otselepingute sõlmimine on avalike hangete puhul endiselt väga levinud. Hiljuti on alustatud riigihangete seadustiku läbivaatamist ja komisjon jälgib tähelepanelikult selle rakendamist. Halduskoormus ja ühtsete rakendustavade puudumine kogu riigis lükkavad menetluste reformimist edasi. Mõningasest edust hoolimata on kohaliku ja keskvalitsuse haldusmenetluste lihtsustamine viibinud ja avaliku halduse eri tasandite vaheline koordineerimine vähene. Portugali ametiasutused on heaks kiitnud uue lihtsustamisprogrammi SIMPLEX+. See kätkeb endas nii kodanikele kui ka ettevõtetele suunatud üsna laiapõhjaliste meetmete paketti. Need meetmed on paljulubavad ning SIMPLEX+ programmi kasu saamiseks on tarvis tagada paketi varane rakendamine. Suuremat osa paketi ettevõtetele suunatud meetmetest on nüüd rakendama asutud. Portugali kohtusüsteemi tulemuslikkus jääb endiselt liidu keskmisele alla. Tsiviil-, kaubandus- ja maksuvaidluste tõhususe näitajad on Portugalis kasinad. See mõjub kehvasti äridünaamikale ning välismaiste otseinvesteeringute juurdevoolule. Maksu- ja halduskohtute kiirus asjade lahendamisel jätab soovida ning menetlused on endiselt liiga pikad. Maksejõuetuskohtu menetluse lõpetamiseks kulub kuni 40 kuud, mis tekitab kahtlusi SIREVE raamistike tõhususes.
- (18) Portugal on saavutanud edu läbipaistvuse suurendamisel ja avalikus halduses esineva korruptsiooni vastases võitluses, kuid seni puudub üldstrateegia. Riigiprokuratuuri jaoks on korruptsioonivastases võitlusest saanud tõeline prioriteet ning asjade lahendamiseks ja vahendite haldamiseks on loodud tõhusamad menetlused. Nüüd tuleb oodata, kas selle tulemusel paraneb ka kõrgetasemelise korruptsiooni eest süüdi mõistmine ning tugevamat hoiatust pakkuvate karistuste määramine. Ennetuse korras igas avalikus asutuses ette nähtud korruptsiooni ennetamise kava loomine on siiani olnud üldjoontes puhtformaalne. Kavad ei ole iga organisatsiooni eripärale kohandatud ega sisalda piisavat seiret.

- (19) Komisjon on Euroopa poolaasta (2017) raames Portugali majanduspoliitikat põhjalikult analüüsinud ja avaldanud selle tulemused 2017. aasta riigiaruandes. Ta on hinnanud ka 2017. aasta stabiilsusprogrammi ja 2017. aasta riikliku reformikava ning varasematel aastatel Portugalile esitatud soovitude järelmeetmeid. Arvesse ei ole võetud mitte üksnes nende asjakohasust Portugali eelarve- ja sotsiaalmajanduspoliitika jätkusuutlikkuse seisukohast, vaid ka nende vastavust liidu õigusnormidele ja suunistele, pidades silmas vajadust anda riigi tulevastes otsustes liidu tasandi panus ja tugevdada nii liidu üldist majandusjuhtimist.
- (20) Võttes arvesse kõnealust hindamist, on nõukogu 2017. aasta stabiilsusprogrammiga tutvunud ja tema arvamus ⁽¹⁾ selle kohta kajastub eelkõige allpool esitatud soovitusel 1.
- (21) Nõukogu on komisjoni põhjalikust analüüsist ja kõnealusest hindamisest lähtudes 2017. aasta riikliku reformikava ja 2017. aasta stabiilsusprogrammi läbi vaadanud. Määruse (EL) nr 1176/2011 artikli 6 alusel antud nõukogu soovitused kajastuvad allpool esitatud soovitustes 1–4,

SOOVITAB Portugalil võtta 2017.–2018. aastal järgmisi meetmeid:

1. Tagada ülemäärase eelarvepuudujäägi korrigeerimise püsivus. Jätkata 2018. aastal kooskõlas stabiilsuse ja kasvu pakti ennetusliku osa nõuetega olulist eelarve kohandamist, võttes arvesse vajadust tugevdada majanduse praegust elavnemist ja tagada Portugali riigi rahanduse jätkusuutlikkus. Kasutada juhuslikke tulusid, et vähendada kiiremini valitsemissektori võla suhet SKPse. Suurendada jõupingutusi kulude läbivaatamise laiendamiseks, et katta märkimisväärne osa valitsemissektori kuludest mitmes poliitikavaldkonnas. Tugevdada kulude kontrolli, kulutõhusust ja eelarvestamist, eelkõige tervishoiusektoris, kus tuleks keskenduda haiglate võlgnevusele, ja tagada pensionisüsteemi jätkusuutlikkus. Riigiettevõtete eelarvete jätkusuutlikkuse tagamiseks püstitada 2018. aasta eelarveks aegsasti sektoripõhised tõhususeesmärgid, parandada riigiettevõtete üldist netotulu ja vähendada riigieelarvele avalduvat koormust.
2. Edendada tähtajatute lepingutega värbamist, sealhulgas vaadata läbi asjaomane õigusraamistik. Tagada pikaajaliste töötute tulemuslik aktiveerimine. Tagada koostöös sotsiaalpartneritega, et miinimumpalga muutused ei kahjustaks madala kvalifikatsiooniga isikute tööhõivet.
3. Kiirendada jõupingutusi krediidiastutuste bilansside korrastamiseks viivislaenude laiapõhjalise strateegia rakendamisega, sealhulgas langenud väärtusega varade järelturu tõhustamisega. Parandada eelkõige idufirmade ning väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate juurdepääsu kapitalile.
4. Rakendada halduskoormuse vähendamise tegevuskava ning hakata 2017. aasta lõpuks tegelema ehitus- ja äriteenuste sektori regulatiivsete tõketega. Tõhustada maksejõuetus- ja maksumenetlusi.

Brüssel, 11. juuli 2017

Nõukogu nimel

eesistuja

T. TÕNISTE

⁽¹⁾ Vastavalt määruse (EÜ) nr 1466/97 artikli 5 lõikele 2.